

BÁCSKAI HIRLAP

POLITIKAI LAP

Elfizetési árak:

Egy évre . . . 12 kor. — fill.
Fél évre . . . 6 kor. — fill.
Negyed évre . . . 3 kor. — fill.

Egyes szám ára 8 fill.
Hétfői szám 4 fill.

Megjelen minden hétfőn délelőn, szerdán, pénteken és vasárnap reggel.

Felelős szerkesztő:

Dr. CSILLAG KÁROLY.

Szerkesztőség:

Dr. Csillag Károly ügyvédi irodája, Barátok tere, Manojlovics-ház
Telefon szám 119.

Kiadóhivatal:

Kossuth-utca, Vojnich-palotában
Telefon szám 42.
Nyitvatartás soronként 40 fillér.

Falra borsót.

„Bizalmunkat helyezzük e mellett a nemzet józan felfogásába, a mely felismeri, hogy a törvény csak oltalmat nyújt és biztosítékot szerez és tudja, hogy még a legüdvösebb kormányzati és törvényhozási intézkedések is magukban csak előmozdíthatják, de meg nem teremthetik a népek szellemi és gazdasági megerősödését és jólétét.

A nemzetnek magának kell ezeket a javakat kitartó egyéni munkával és hazafias és egészséges közszellemmel megszerezni.

Ha a társadalmat ez a tudat hatja át és ez a törekvés vezeli, akkor az ország képes és elég erős is lesz arra, hogy azt a hivatását betölthesse, a melyet történelmi hagyományai és nemzeti nagy céljai előírnak.

Tulajdonképen közhely és tulajdonképen természetes, mert ha az államhatalom a productió és a fogyasztás részletkérdéseit is dirigálhatná, akkor, teszem Franciaországban, nem panaszkodnának amiatt, hogy a francia anyák gyéren szülnek.

De nagyon szépen van megstilizálva és a trón magosságából lehangzó szózat nyilván viszhangozni fog az ország intelligens városaiban. — Talán még Szabadkán is; de én alig hiszem.

Éppen ezeken a lapokon volt fölvetve néhány nap előtt az eszme — amely, ismétlem egy csöppet se új — hogy a társadalomnak magának kell megmozdulni, hogy az ország a gazdasági válság örvényének a széléről elrántassék. — Intelligens helyen az ilyen kiáltás megmozgatja az értelmiség hangadóit, megmozgatja az ugynevezett kis embereket is és egyesületek, magánosok azon melegeben mozgalmat indítanak, hogy történjék a dologban valami.

Nem tudok róla, hogy Szabadkán megmozgatta volna valaki a füle bojtját.

Itt népszerűbb az olyan idea, amely a közügyek háztetejébe csóvát dug. Itt a marakodás jelszavai szerint toborzódnak az emberek rakásra, itt a nagy érdekeknek kelete nincs, itt az emberek a személyi hasznokat keresgélnek, apró agyarkodások, inzultusok

neveletlenségekkel van itt tele a levegő.

„Was Vaterland? Was Vaterland? Der Tropf, die Macht ist Vaterland: das Uebrige sind Fratzen!“ Nem is valami nagyon nagy az a szabadkai fazék, nem is valami nagyon nagy az a szabadkai hatalom: egypár ember jóllakhatik mégis belőle és egypár ember hiúságának mégis jól esik a legyeztetés.

Azt csudáalom legkivált, — ha tíres órámban egyáltalán ráfanyalodom a csudálkozásra — hogy a Nemzeti Kaszinó nem mozdult meg. Ez az egyesület szereti magát úgy gerálni, hogy a mi társadalmi életünknek az intézője. Hát hiszen ugy tudom, szokott is hébe-korba egy-egy esti multság erejéig intézni a szabadkai társaséletet, hanem ezúttal ugyan kár 36 korona tagsági díjjakat szedni, mert ezt olcsóbban is meg lehetne cselekedni. — A többi egyesület se mozdult meg ugyan, de azok nem is beszélnek olyan magas ló hátról.

Egyebekben pedig valami nagyon apró, de nagyon karakterisztikus dolog jut eszembe: Mikor az Emke gyujtók révén a hazai termékek pártolása került egyszer szóba egy kisebb társaságban, azt mondta valamelyikünk, hogy hazai ipar jobbra, hazai ipar balra: az augsburgi gyujtógyár masinái jobbabbak. Ha tehát mi az Emke gyujtókát fogyasztjuk, akkor hasznot hajtunk ugyan annak az egy gyárnak, de magunkat károsítjuk és így in fine finali mégis csak magyar ember károsul. — Az esetnek lehet talán jó esztendeje, vagy másfél. — Azok az Emke gyujtók akkor csakugyan gyöngébecskék voltak. És mi lett a nagy keresettségüknek az eredménye? Az, hogy mai napság éppen olyan jók már, mint a németországi híres gyujtógyár készítményei.

De hát erről kár beszélni. Athénébe a bagolyhordás fölösleges volt: Tavankuttra pedig egészen hiábavaló!

Rogierius mester.

Színházunk.

Még néhány nap és színházunk rozszant kapui megnyílnak újra öt hónapi téli szezonra.

Nagy érdeklődéssel várjuk az ideai színházlátogatást, amely hivatalos lesz elfeledtetni a tavali gyege szezont.

Az a két intelligens város, amelyben körülbelül két hónapot töltött a téli, teljes társulat: rendkívüli pártfogásban részesítette színészeinket. A közönség egyszólván elkényeztette annak minden egyes tagját a sajtó pedig elragadtatás hangján szót minden előadásról.

Hozzánk nemcsak a teljes társulat, de ami a legfőbb és ami gyengébb társulatnál is biztosítja a jó előadásokat: a jól betanult változatos repertoár.

Egyik főerénye volt Pesti Ihsz Lajosnak mindig, hogy az újdonságok színrehozásában minden vidéki színpadot megelőzött mindenkor. Amde ezen jeles erénye mellett hibául tudhattuk be neki azt, hogy a premierek egy-két próba után mentek, mert nem volt idő azok betanítására.

A közönség mindig újat akar, mindig változatosságot kíván és ha a vidéki színházgató a közönség követelésének meg akar felelni (és persze melyk nem akar, ha kell!) előírhatja az újdonságot hirtelen, teljes készület nélkül.

Az idén azonban teljesen belénuva, vagy jobban mondva: összetanulva jön a színház társulat a fővárosi színházak legnagyobb sikert ért legújabb darabjaival.

Legjobban bizonyítja ezt a körülményt az, hogy a Nemzeti színházban alig egy hét előtt adták Briouxnak szenzácións drámáját „A vörös taláré” és már színészeink is készek a darab betanulásával, már napok óta folynak Kalocsán ebből a műből a próbák és est-törtétkön — búcsúelőadásul a Kalocsaiknak — már be is mutatják „A vörös taláré”.

Az igazgató előleges jelentésében hirtelt sok újdonságon kívül tehát a szezon elején látni fogjuk mi is Brioux művét, amelyről hasábot írnak nemcsak a napi lapok szépirodalmi újságok, de a jogász lapok is, mert rendkívül éles és meglepő, szinte megdöbbentő színekben állítja elénk az igazság szolgáltatás fázisait.

Ezen kívül két helyi újdonságunk is lesz ebben a szezonban, az egyik Sziebenburger Károly „Vak Bottyán generálisa”, melyet már eddig tizenöt vidéki színház látogatott meg, a másik egy — ugy szólván országos szenzácións számítható — társadalmi színmű, ez címen: *Magda eljegyzése*.

E színművet — melyről még sok szó fog esni lapunk hasábjain — lapunk egyik új

tárczairója írta, aki császár és királyi baka főhadnagy!

Többet még most el nem árulhatunk. Annyi előrelátható, hogy az idei szezon élénk, színes és érdekes lesz; reméljük, hogy a valószerű erkölcsi diadalok biztos anyagi sikerrel is fognak járni.

Q.

Különfélék.

Lesz-e petíció?

Közeledek a november 5-ike, amikor lejár a 30 nap, amit az új választási törvény a petíció beadására megszabott.

Az I. kerületben tudvalevőleg ifj. Vojnich Sándor 23 szavazat többséggel győzött dr. Biró Károly ellenében. Erős harc volt a két párt között, egyes szavazatokra volt már szükség és ifj. Vojnich Sándor pártjának sikerült 23 többséget elérni.

Dr. Biró Károly pártja nem akart belenyugodni a bukásba, a párt korifeusai minden törekvésüket oda irányították, hogy ezt a 23 szavazatot megdöntsék.

A választás napja óta egyre gyűjtötték az adatokat, napról-napra több hamis szavazatot mutatnak ki — papíron.

Most mikor már az összes adatokat összegyűjtötték kitűnt, hogy mindössze 30 megítélhető szavazat van.

Már most az a kérdés, hogy csakugyan megítélhető a harmincz szavazat és nem olvad-e ez le talán felére vagy harmadára.

Ennek a 30 szavazatnak $\frac{2}{3}$ része a választási névjegyzékben fel van véve ámbár állítólag városi rendőrök.

A törvény szerint a rendőröknek nincs szavazatuk de ha fel vannak véve a választási névjegyzékben és annak idején nem felelték meg, szavazati jogosultsággal bírnak.

Ha tehát tényleg meg volna is az a harmincz megítélhető szavazat, más kérdés, hogy petíció esetén leírják-e ezeket a szavazatokat, nem lesz-e kár a 3000 koronáért, amit biztosítékul letenni kell.

Ezen gondolkodik most az ellenzék és mint halljuk nem szívesen megy bele a bizonytalanba, a petíció beadása fölött még mindig nem döntött.

„A TÁTI“ fogása.

Hiába! nincs embernek olyan fia, ki a TÁTI univerzális zseniségét kétségbe meri vonni. — Ha eddig „csak“ mint újság- és novella író, történetnarrátor és színiügyi kapacitást ismert városunk öregje és ifja, legközelebb színre kerülő történeti színműve, nevét mint drámaíróét fogja vidékszerre ismertté tenni. (Mert már eddig 15 vidéki színházgató kéri a „Vak Bottyán generalist“).

Mindezen kiváló tulajdonságain kívül önkéntes tűzoltó tiszt a TÁTI, aki ha felölti tiszt uniformáját: bizonyos adag rendőri szímet is szorul a vadfarkast ábrázoló sárgaréz fogantyujába a diszgyiklesdjének és persze nem az őrtanyán tölti az „ügyeletes tiszt ur“ az inspekció óráit, hanem czirkál a környéken.

Ilyen czirkálás alkalmával esett meg vele a következő sikerült — fogás:

(Hogy azonban az eseményeknek eleje ne vágjak, elmondom, hogy most volt nálunk Szabadkán az októberi híres vásár. — Persze

„bíres“ csak valamikor volt, amikor száz- ezrekre menő bankók cseréltettek ki vevők és eladók között. Most inkább eladni szándékosok voltak szörnyen sokan, de vevők még szörnyebben kevesen. Hiába! Meglátszik vásárainkon is a gazdasági pangás, a penztelenség, a szegénység, mely kínosan ölelkezik a nyomorúsággal. No de nem erről van most szó.)

A Kossuth-utcában czirkált a TÁTI este 11 óra tájban a vásár estéjén. Két gyanus alakot lát ólálkodni: hol előtte, hol háta mögött, hol meg egyik vagy másik oldalon. — Megcsörgetti az önkéntes tűzoltói gyíkleső sárgarézbe öntött állatfejét és oda áll a két gyanus alak elé:

— Mit kerestek ga...

— Mi köze hozzá az urnak. — Szóltak vissza a „gyanusak.“

— Majd meglátjátok! Előre a rendőrségre!! Összenézte a két gyanus, ami még gyanusabbá tette őket a TÁTI előtt. De a tekintélyes felhívásra megindultak a TÁTI előtt a rendőrségre.

A poszton álló rendőr szalutált a két gyanus alaknak a városháza bejáratánál.

— Tán a tanár urnak valami baja esett a vásáros nép között, kérdi a szuronyos rendőr a két gyanusát.

Mosolyogva válaszolt az egyik:

— Dehogy. Minket fogott meg a tanár ur az utcán, amint ép egy zsebmetszőt nyomoztunk!

Nagyot néz a TÁTI:

— Hát kik vagytok ti?

— Dedektívek! — szólt a három rendőr.

— No az ideodaját a főkapitányoknak, mondjátok meg neki, hogy máskor mutassa be a titkos rendőreit nekem, mert különben mind letartóztatom őket.

Ezzel ment vissza czirkálni a Kossuth- utcába de megfogadta, hogy soha fog el többé senkit.

— Iskolaszéki ülés. Az iskolaszék f. é. november 8-ikán Vojnich Máté elnöke alatt ülést tart. Tárgysorozata a következő: 1. Kir. tanfelügyelőségi átirat az előző ülés jegyzőkönyvének jóváhagyása tárgyában. 2. Kir. tanfelügyelőségi átirat Paukovics Teréz nyugdíjazása tárgyában. 3. Közigazgatási bizottsági 668/901. sz. határozat a folyó tanévre foganatosított pontos beiskoláztatás tárgyában. 4. Közigazgatási bizottsági határozat a Petres János tanító ellen felmerült ügyben. 5. Közigazgatási bizottsági határozat Gurcsán Istvánnak a felügyelő-igazgató mellé kérelmezett beosztása tárgyában. 6. Törvényhatósági közgyűlési határozat a kérelmezett hitoktatói állás szervezése tárgyában. 7. A városi tanács átirata a siketnémák és vakok, s a beszédhibában szenvedők oktatása tárgyában. 8. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése Tary József özvegye javára a félévi fizetés folyósítása tárgyában. 9. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése az ujonnan választott tanítóknak az 1901/1902. tanévre szóló beosztása tárgyában. 10. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése a Vörösmarty-szoborra eszközölt gyűjtések tárgyában. 11. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése Páncsics István szabadságolása tárgyában. 12. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése Laglerné Kuluncsics Eszter szabadságolása tárgyában. 13. A népisk. felügyelő-igazgató jelentése Novákovics Bódogné szabadságolása tárgyában. 14. A népisk.

felügyelő-igazgató jelentése Vojnics R. Anna szabadságolása tárgyában. 15. A polg. leányisk. igazgató jelentése Kovácsné Palotay Jolán szabadságolása tárgyában. 16. A polg. fiúisk. igazgató jelentése az első osztály párhuzamosítása tárgyában. 17. Bocskay István polg. fiúisk. s.-tanító kérvénye lemondása tárgyában. 18. Baloghné Zsuffa Etelka kérvénye férjének szabadságolása tárgyában.

— Szleibenburger Károly tiszteletére, 30 éves tanárkodásának megünneplésére ma este a Nemzeti szálloda külön termében tanár-lársai bankettet rendeztek. Az ünnepi vacsorán Platz Bonifác tankerületi főigazgató is megjelent.

— Művész Világ. Ez a czime annak a csinosan kiállított, élénken szerkesztett alkalmi lapnak, amely minden művészhangverseny előtt Ujvidéken megjelenik. — Ebből a kis újságból látjuk azt, hogy Ujvidéken, amely fele, vagy tán harmad akkora, mint Szabadka, van zene-élet, még pedig élénk, figyelemre méltó zene-élet. És ezt az ott meglévő zene-életet fejleszti és terjeszti a „Művész Világ.“ Olvassuk belőle, hogy Ujvidéken a hegedűművészek egyik legnagyobb zsenije Burmester Willy november 30-án fel fog lépni. Oda várják Peoni Irént az opera kiváló művésznőjét, a napokban Geyer Stefike a világhírű csoda-lányka hangversenyez náluk és látjuk, hogy Ujvidéken van egy „Photo-club“ amely az Uránia mintájára uránia estélyeket rendez. Bizony tanulhatnánk Ujvidéktől mi is.

— Maroci bácsi temetése. Nagy részvét mellett kísérték ma utolsó útjára Buchwald Márkot. A tágas udvart teljesen megtöltötte a közönség és alig maradt száraz szem, amikor a jó öreg Maroci bácsit Kutna Mór főrabbi és Dr. Farkas a magyar hitazonok elbucszatták. A temetésen testületileg megjelent az izr. hi-község és a Szent-egyet előjárósága, melynek többi elnöke volt. Lifsicz főkantor a karral megható gyászdalokat énekelte.

— Lövöldöző csösz. Csesznek János ókánizsai palkányirtó az éjjel gyalogosan indult Halasra, ahol valami dolga volt. Ráesteledett az idő és a csordaközben betért egy korcsmába egy-két pohár borra. Addig borozgatott míg becsipett és a fizetésnél összeszólalkozott a korcsmárosnéval. A korcsmáros összeszidta mert feleségét sértette, és ezalatt kiment egy másik szobába, meghagyta azonban a jelen volt mezei örnek, hogy vigyázzon a vendégre, meg ne szökjék, mert még nem fizetett. Csesznek azonban ott hagyta az őrt és elszökött. A csösz előkapta puskáját, utána lött és hátán találta. Kilencz drb serét furdott a hátába, minek folytán összeesett. Az esetet feljelentették a rendőrségnek, a mentők pedig kivitték a sebesültet a kórhába.

— Bicskázások. Jellemző közbiztonsági állapotainkra, hogy alig mulik el nap anélkül, hogy bicskázás ne lenne. Az éjjel Jelinek Antal szőlőcsész a bajai szőlők közötti lakására hazafelé ballagott. A bajai uton ismeretlen tettes minden ok nélkül megtámadta, néhányszor fejbe verte, azután vállán megszurkálta. Az öreg ember eszméletlen állapotban terült el a földön. Az utcán járók észrevették, felismerték és testvéreinek lakására vitték, ahonnan a mentők ma délelőtt kivitték a kózkórhába. — A másik eset a következő: Gubik Béla 21 éves legényt tegnap éjjel állítólag Virág Kálmán megszárlagény az uton megszurta. A mentők lakásáról a kózkórhába vitték. Mindkét esetben a rendőrség megindította a nyomozást.

— **Öngyilkosság.** Léva Antónia kinek férje városi zenész elváltan él az urától. Az éjjel Vukovics-utcai lakásán öngyilkossági szándékából a kutba ugrott és belefutott. A vele egyházban lakó rokona Raicsné Szilpács Ilona reggel észrevette és bejelentette az esetet a rendőrségnek. Az öngyilkosság oka zilált anyagi viszonyok. Az asszony különválva élt férjétől és szükségletét nem kereste meg úgy, hogy nagy nyomorúság ütötte fel nála tanóját. Hulláját a bajai temető bonczházába vitték.

— **Hol vegyünk cserépkályhát?** Ott, ahol a legjobbat, legszebbet és mégis a legolcsóbbat lehet kapni! Nincs az a külföldi cég amely enél szeb és jobb cserépkályhát lehet kapni, mint Szabadkán **Dániel József** kályhagyárában. Hazai iparosainkat kötelességünk pártolni, különösen akkor, ha versenyképesek és hogy **Dániel József** cserépkályhái minden kritikán felül állanak, arról mindenki meggyőződhetik.

Telephon 122. Telephon 122

Tüzi **FA** vágott

vagononként valamint ölszámra és 100 klgr.-ként vágottfa finom szalon

 Porosz-szén

vagononként előre megrendelve legolcsóbban

 Braun Herman fiánál, a huszár-lovalda mellett.

Tifuszjárvány a szabadkai katonák között.

Félelmetes hírt kaptunk Boszniából, amely annál is inkább komoly aggodalmakra szolgáltat okot, mert bennünk szabadkaiakat is közelről érint.

A 86. ik yalozezred egy része Boszniában állomásozik.

Ebben az ezredben, amelyet a szabadkai háziezrednek neveznek, szolgálnak a mi fiaink, a létszám nagyobb része szabadkai fiúk, de Bácsmegyének községeiből is ide sorozzák be a katonákat.

Ebben az ezredben félelmetesen dühöng a tifuszjárvány, alig van nap, hogy 6—8 megbetegedés ne fordulna elő.

A legénységnek a legszigorubb óvintézkedéseket tették folyamatba és mindennek dacára, ugyszólván minden századnál, amely Visegrádon székel, 20—25 katona fekszik állandóan a járványkórházban.

Hogy mi az oka a betegségnek, annak is meg van a magyarázata.

A törökök és bosnyákok temetője a hegyeken van, közel a laktanyához.

A forrásvíz, amely a hegyekből jön, összevegyült az esővízzel amely a temető talaján keresztül átszivárog és ezt a vizet itta eddig a legénység.

Mikor az első megbetegedések történtek, az orvosok azonnal keresték az okot és ezt a vizben találták.

Az intézkedés azonnal megtörtént, a legénységnek megtiltották, hogy annak a forrásnak vizéből igyanak, eltiltották továbbá a gyümölcs élvezésétől is.

Nagy óvintézkedésre van tehát szükségünk különösen nekünk, miután tudvalevőleg a ti-

fusz veszedelmes járványos betegség és miután mi fiaink utján állandó összeköttetésben vagyunk Boszniával, ahol a járvány uralkodik.

A városi főorvos figyelmébe ajánljuk ezeket a sorokat.

Törvénykezés. Gyilkos kovács.

(Esküdtárszék tárgyalás.)

Második nap.

Október 29.

Tegnap estéről mára halasztották Pánczél István meggyilkolása miatt Tóth Mihály ellen megtartott esküdtárszék tárgyalást. A homály, mely az ijeszítő bűn felett lebegett, nem oszlott szét. Nem oszlott volna szét még akkor sem, ha az esküdték lelkiismerete bönösnek mondja ki a vádlottat. Bizonyítékot, mely megnyugtatta volna az értelmet úgy, hogy ez később le ne lopózzék a lelkiismeret mélyébe, s fel ne támaszsa benne az erkölcsi kételyt, nem találtak ellene. Megdönthetetlen bizonyítékok hiányában azonban egész sora volt a tényeknek, melyek míg a nyomozó értelmet az összevetésekre kényszerítve, arra készítettek, hogy az értelem néma vádat emeljen az igazságszolgáltatás által vádolt ember mellett mások ellen is, addig a lelkiismeretnek zsarnoki hatalommal tiltják meg ennek a szónak a kimondását: bűnös. És épen ebben rejlik a lelkiismeret igazságszolgáltatásának végtelen hatalma, ez üti reá a csalahatalanság bélyegét még akkor is, ha csalódott.

Tekintsük csak a tárgyalás folyamán kiderített tényeket:

Tanuk mondják, hogy közvetlenül a meggyilkoltnak közelében két ember feküdt. S mikor agyonütötték az embert, a súlyos csapások ton pa hangja két tanu vallomása szerint felhangzott a kazalra, daczára annak, hogy a szalma egyike a legrosszabb hangvezetőknék. A kazal tetején fekvő egyike hallotta még a meggyilkoltnak hörgését is, melyet hányásnak vélt. A meggyilkolt e két ember közül eltávozott eszméletlen állapotban anélkül, hogy beléjük ütözött volna. És mind erről a zajról, a meggyilkoltnak botorkálásáról a két szomszéd nem tud semmit. Csak a távol, a magasban fekvők tudják. És míg ez a két szomszéd nem vall a vádlott ellen am azok csak a nyers értelem, a csiszolatlan lelkiismeret burkolt, de önkéntelen gyanujával fordulnak az ellen az ember ellen aki Pánczélnek módot adott a kenyer keresetre, aki a tanuk vallomása szerint is az Isten nevében hívja a meggyilkolt Pánczélhoz magamellé segítségül a feliasztott munkásokat.

Azután vér volt a két ingén, mondja az egyik tanu. Két csepp, magyarázza meg a csendőr. Ugy fecskendhetett föl az ingé: két csepp. És a kinek az inge véres volt, az az agyonütöttet fölemelte, megmosta a sebeit. Vajjon ugy fecskendett föl a vér, vagy talán ugy csepegett le? Szükséges volt okvetlenül, hogy a véres test érje az inget?

És ugyanez a tanu vallja azt is, hogy egy nyolcz akós kádban lévő víznek vérjeze volt. Ebben moshatta meg a gyilkos a kezét. De véresnek kellett-e a gyilkos kezének lenni, mikor ez egy hosszú nyelvű eszközzel mérte a csapásokat a fekvő ember fejére? És vajjon épen a vádlottnak kellett-e a kádban megmosnia a kezét? Vagy talán annak a

tanunak a vallomása igaz, a ki a víz szagát és ízében nem vért és szagot, hanem az olaját vélte felismerni.

És a koronatanuk vallomása oly természetű-e, mely a lelkiismeretet arra kényszerítheti, hogy oda dobjon egy vádlottat az emberiség undorának, a legirtózatosabb büntetésnek?

Az egyik tanu a visszázó bíró előtt vallotta, hogy a Kormos házába vezető Pánczél ezt a szót mondta: Mihály. A főtárgyalás folyamán e vallomását visszavonta. Másik tanu már Pánczél házában délelőtt hallotta meggyilkoltnak ajkáról ezeket a szavakat: asszony. Mihály. A harmadik tanu, egy asszony, közvetlenül a halál előtt adja a meghaltak ajkára ezeket a szavakat: „Mihály, Mihály, mért bántottál.“ Egy negyedik tanu meg a kazal tetejéről hallotta, mintegy susogva kiejteni ezeket a szavakat: „Mire való volt ez?”

De az orvosok azt mondják, hogy a tanu beszélni már képtelen volt, agya felmondta már a szolgálatot a nyelvnek, mert ez a tudomány által megállapított törvény. Még a kezelő orvos is kizártnak tartja, hogy eszméletét visszakaphatta volna, csak mintegy kivételképen fogadja ezt el. Csakhogy ez az orvos a meggyilkolt koponyáját csak kívülről látta. Hogy a meggyilkolt leszállt a szekérről, melyen hazavitték, tényként áll előttünk a tanuk vallomása alapján, de az orvosok ezt az agyarázkodtatás, az agynyomás szükségképeni folyamánának állítják. És ez a mozgás mutatja legjobban az öntudatlanságot, mert a mozgás a beteg állapotát súlyosbilja. Az öntudat nem kártékony, de hasznos mozgást engedhetne meg.

De legyük fel azt, amit a tudomány nem enged meg: Megszólat Pánczél, mondta ezeket a szavakat: „asszony, Mihály.“ A vádló ezt a meggyilkolt vádjának mondja, a védő a tanuk hallucinációjának; de nem lehet e egy harmadik eset: olyan beteges jelenség, mint a meggyilkoltnak mozgása? Hiszen beszéltek a vádlottnak is Pánczélnek szerelméről? Mondták, hogy a férj tudta, sőt türte is e viszonyt? Nem ez a beteges lelki állapot, mely ellen életében sem tudott küzdeni, adta a meggyilkoltnak hörgő ajkaira a testi szervezet feloszlásának folyamán e két szót: asszony, Mihály?

A csendőr örmester a vádlott ellenmondásaira alapítja gyanuját. Bizonytalan alap. Időrendben adja elő a meglepett vádlott tapasztalatait, melyekben több emberrel van dolga, kik az irtózatos vád nyomása alatt, mintegy tüneményként élnek emlékébe. Ki mondhatná azt, hogy a vádlott tapasztalatainak előadását ezek nem rektifikálhatják és nem teremlik meg az ellenmondást, mely, ha körülvette a csiszolatlan emlékező tehetséget, azt meg is fojthatja.

Ez a mai esküdtárszék lelkiismeretbeli itélkezésének képe csupán, de nem bírálható. Ez a mai és tegnapi tárgyalás történetének filozofiaja.

Jocits Milorád közzéadó hatalmas beszédben gyűjtötte össze az adatok halmazát a vádlott ellen. Jogi fejtegetései, a tárgyalás terhelő adatainak logikailag úgy mint lélektaniilag mintegy megdönthetetlen csoportosítása, az orvosi tudomány állításainak megtámádása a megczáfolhatatlanul bizonyító kivételekkel, s a kötelesség átérzéséből is folyó elragadó meggyőződés a vádbeszéd elhangzása után félelmes súlyljal nehezedett az egész terem

lelkismeretére. Félni lehetett, hogy a lelkiismeret megfullad.

Utánna Huszágh Nándor, a védő kezdett beszélni. Volt a népeknek jogérzéke mindig, mondja, — mely a jogosat, a megengedettet megtudta különböztetni a jogtalanótól, a tiltótól. Jogérzéke büntetést is bosszúból, de ha büntetett, tényekért büntetett. A nép ha meglinchel, megtörtént, megczáfolhatatlan bünökért linchel meg. A népeknek ezt a bosszúból lámadó büntető jogát a jogállam magáévá tette, s a büntető fórumok tökélyesítése folyamán elért oda, hogy mai modern alakjában ismét megszólaltassa a népek lelkiismeretét, az ősember jogát visszaállítsa tökéletes formában. De mikor ezt tette meg, ezzel azt is elismerte, hogy a mai népítéletnek is behozonyított tények fölött kell itélkeznie. És ezen igazságot állítja szembe vádló azon véleményével, hogy az esküdteknek nem bizonyítékok, hanem a tárgyalás folyamán szerzett benyomások alapján kell itélkeznie.

Ezen szavak elhangzása után, melyek rövid összefoglalását alkotják védő beszéde nagy szabású bekezdésének, a vádlott sorsa el volt döntve. Már mintegy hallani lehetett az esküdtek nem feleletét a feltett kérdésekre. Ezután a tárgyalás adatait csoportosítja: a tanak vallomását, az orvosi tudomány tapasztalatait s a vádlott életviszonyainak ismertetését. És mindezekből kimutatja, hogy az esküdtek lelkiismeretének a bűnös szót kimondani nem szabad, mert a lelkiismeret, az értelem a bűnösségről egyetlen egy ténybeli bizonyítékból sem szerezhetett meggyőződést.

A hatalmas védőbeszéd után a közzváltó figyelmeztette még az esküdteket, hogy lelkiismeretüket megtéveszteni ne engedjék.

Egy negyedóráig tanácskoztak a visszavonult esküdtek, s azután kihírdették igazmondásukat: »Tóth Mihály nem bűnös.«

Láttam a szabad ábra helyezett Tóth Mihályt végig futni a folyosón. Összetette kezét, sirt az az ember, ki tegnap kihívó, hányaveti magaviseletével ellenszenvet keltett, s így imádkozott:

— Jó Istenem, nem engedted meg, hogy ártatlanul litéljenek.

Lomniczy Béla felmentve.

Augusztus havában nagy port vert fel a Győr Szigetben működő szintársulat tagjának, Lomniczy Bélának esete. Lomniczy Béla azzal volt vádolva, hogy Vécsei hadnagyot, kivel együtt mulatott meglapta.

Ez ügyben pénteken volt a fő tárgyalás.

Több tanu egybehangzó vallomása szerint Vécsei hadnagy a pénzt oda adta (100

frtot) Lomniczinak, hogy abból fizesse ki a fölmerült költségeket, s midőn Lomniczy a pénzt Vécseynek vissza akarta adni, sőt több ízben kérte, hogy vegye vissza, Vécsei hadnagy azt felelte, hogy csináljon vele a mit tetszik.

A tanuk kihallgatása után dr. Simon Rudolf megtartotta vádbeszédjét, melyre dr. Legény Béla adta elő védelmét.

A törvényszék az elhangzott két beszéd után visszavonult és rövid tanácskozás után kihirdette az ítéletet, melynek alapján Lomniczy Bélát az elvele emelt vád alól felmentette. A kir. ügyész megnyugodott az ítéletben.

Nyílttér*).

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jó ismerősöknek, jó barátoknak, akik szeretett atyánk nehai *Buchwald Márk* temetésén részvételükkel tájaldunkat enyhíteni iparkodtak, a „Chewra Kadischának“, a hitközség képviselőtestületének és az ifjuságnak, mely koszorút hozott az elhunyt ravatalára: ez uton is hálás köszönetet mondunk.

Szabadkán, 1901. október 29-én.

A gyászoló család.

Férfiak ingyen kapnak

egy új találmányu gyógyszer, mely az elvesztett erőt vissza adja. Mindenki, aki érte ir, kap ingyen egy próbacsomagot egy 10 oldalas könyvvvel együtt, jól elcsomagolva. Ez a bámulatos csodagyógyszer, amely már ezreket megmentett, akik ifjukor kicsapongások által nem bajok, syphilis és elgyengült férfi-erőben szenvednek. Ezen oknál fogva elhatározta az intézet mindenkinek egy csomag gyógyszert egy magyarzó könyvvel együtt ingyen elküldeni. Ezen házi szerrel lehet a bajt otthon gyógyítani és mindazok, akik ifjukori kicsapongásuk folytán nem bajokban, szellemi gyengeségben vagy kronikus bajban szenvednek, otthon gyógyíthatják magukat. Ezen gyógyszer közvetlen azon szervekre hat, amelyeknek a megerősödésre szükségük van és csodás eredménnyel gyógyítja meg a már évek óta tartó belegségeket is. Öregk és ifjak irhatnak a State Medical Institute-nak az alant jegyzett címre, ahonnan nekik a csomagot azonnal elküldik. Az intézet első sorban azokat akarja megmenteni, akik gyógyítás céljából otthonukat el nem hagyhatják. A próbaküldemény mutatja, mily könnyen lehet ezen borzasztó belegségből otthon meggyógyulni. Az intézet nem tesz kivételt. Mindenki irhat magyar nyelven bárhol, mire filoktártás mellett postafordultával a gyógyszer a magyarzó könyvvel együtt ingyen küldetik. Irjon még ma! A küldemény oly szépen csomagolt lik, hogy annak tartalmát senkinek sejt. A levél következőképen címzendő: **State Medical Institute, 6917. Elektron Budding Fort Wayne Ind., Amerika.** és minden levél bérmentve küldendő.

A szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

BRAUN HENRIK.

JÓ ES OLCÓ ÓRÁK!

8-évi jótállással privát vevőknek

KONRAD JÁNOS

órágyára, arany, ezüst és ékszer áruk szállító-háza.

BRÜX (Csehország)

Jó nickel-rem.-óra 3.75

Valódi ezüst rem.-óra 5.80

Valódi ezüst lánc 1.20

Nickel ébresztő óra 1.95

Cégem a cs. és k. birodalmi csi-

merrel van kitüntetve, színtalan

arany ezüst kiállítású érem valamint

ezernyi elismerő levél van birtokomra.

képes árjegyzék ingyen és bérment.

Értesítés.

Tisztelettel tudatom eddigi megrendélím-mel — hogy ezután éjjeli felvételeket is eszközök s erre a célra üzletemet berendeztem.

A felvételek előre bejelentendők legalább is egy órával hamarabb. Tisztelettel

Vörös Kálmán fényképész,

Damjanits-utca 120. sz.

Seffner-féle házban.

A közönség érdekében!

Alulírott van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy a **valódi Auer-égők**, melyek legalább 1/2 évig egészen jól égnek, ezennel **1 koronára** leszállított aron kaphatók. Bátorodom egyszersmind n. é. közönséget figyelmeztetni, mert ezek bárha olcsóbbak a valódiaknál, de fényükre és tartóságukra nézve meg sem közelíthetők a valódiakat és számos esetben belátva az olcsó ár által elcsábított vevők, hogy semmit nem érnek, elvetették és újra a valódiakat használták.

Azért lessék **csak a valódi Auer-féle patent égőket venni**, melyeket 1 kor.-ért és a hozzá tartozó felszereléseket is a legolcsóbb árakban házhoz szállítok.

Ez alkalommal a téli időnyre ajánlom **valódi Auer spiritusz lámpáimat**, melyek bármilyen petroleum-lámpából átalakíthatók, s óránként csak 4 fillér áru spirituszt fogyasztanak, gyönyörű fehér fénynyel, szag és korom nélkül égnek, azonkívül nem oly veszélyesek, mint a petroleum-lámpák. Különösen ott, a hol gáz nincs bevezetve, igen czélszerű, mert azt teljesen pótolja. A spiritusz patent Auer égők kizárólag esakis nálam kaphatók.

Mayerhof F.

A magyar gázizzófény részv. társ. szabadkai képviselője

Háztartási, gazdasági és állatgyógyászati cikkek.

Új drogua üzlet Szabadkán!

Van szerencsém a n. é. közönségnek az itt felsorolt cikkeket a legjutányosabb árak mellett ajánlani u. m. **Mindenféle Tolette és gyógyszappanok, angol és francia illatszerek, szoba illatszerek, haj- és szájjizek, arc- és körömápoló szerek, hölgyporok, hajfestők, fogporok, fogpasták, fogkefék körömfekék.** — Továbbá raktáron tartom a legjobb minőségű magyar és francia cognacokat, gyógyborokat, likőröket, francia likör eszenciákat, rum, cognac eszenciát és kompozitit, végül fényképészeti s egyéb vegyszereket és savakat.

Vidéki megrendelések a legjutányosabb árak mellett, pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Zalán Béla

drogua üzlete

a „Méhkasoz“
Szabadka Kossuth L.-utca 21.

Valódi Angol és Jamaikai rumok.